Bo65

Festskrift till Bo Ralph

Sammanställd av

KRISTINN JÓHANNESSON, IDA LARSSON,
ERIK MAGNUSSON PETZELL, SVEN-GÖRAN MALMGREN,
LENA ROGSTRÖM OCH EMMA SKÖLDBERG

mesku giristr: en from bön på Bräckstastenen (U 1039)?

Henrik Williams
Uppsala universitet

I kanten av en låg sluttning på Bräckstas ägor i Tensta sn, Norunda hd i Uppland, står en runsten, U 1039, på ursprunglig plats vid vad som en gång har varit en väg, nu försvunnen genom modernt skogs- och åkerbruk.[1] Stenen höjer sig c:a 2,15 m över marken och är 1,1 m bred men bara 41 cm tjock; den består av "[g]rå granit med ljusröd skiftning i ytlagren" och har "två släta och av ristaren använda ytor", allt enligt den framstående runologen Elias Wessén (i SRI 9:285). Inskriften har av honom (a. st.) lästs, transkriberats och översatts på följande sätt:[2]

A: **sthotbiarn ᛁ auk istain ᛁ (r)itu siin ᛁ yftiʀ ᛁ fnþur sin kula ᛁ mesku ᛁ giristr [li](t)in · sahlu hos**
B: **kiulin ᛁ ristiʀ ᛁ runo ᛁ þas ᛁ kitiluha ᛁ hit ᛁ kuino ᛁ has ᛁ auk ᛁ uielf**

Stoðbiorn (?) *ok Øystæinn rettu stæin æftiʀ faður sinn Gulla* (?). *Misku*[*nn*] [*gæri*] (?) *Kristr, lettin salu hans.*
Kiuli (?) *ristiʀ runa*[*ʀ*] *þas*[*i*]. *Kætillaug het kvena hans, ok Vielf.*

"Stodbjörn (?) och Östen uppreste stenen till minne av sin fader Gulle (?). Misskund göre (?) Krist, give lättnad åt hans själ.
Kjule (?) ristar (el. ristade?) dessa runor. Kättillög hette hans hustru, och Viälv."

---

[1] Muntligt meddelande av Mats G. Larsson, Vattholma.

[2] Parenteserna i translittereringen markerar osäkert lästa runor och ersätter här de punkter under bokstaven som brukar användas; hakparenteserna anger att läsningen av de numera skadade partierna har hämtats från en äldre avbildning. Ordmellanrummen i runtexten (där dessa inte markeras av skiljetecken i form av lodräta streck och punkter) har satts in av Elias Wessén.

Bräckstastenen har väckt betydande intresse ända sedan Johan Bures dagar. Läsningen av inskriften är visserligen inte problemfri, men den kan långt ifrån kallas svår eftersom även tidiga avbildare har kunnat tyda de allra flesta runorna. Att det rör sig om en minnesinskrift av gängse slag har också stått klart från början, och bortsett från tolkningen av de enskilda namnen och förhållandet mellan de personer som nämns i inskriften, är det bara på en punkt som allvarliga svårigheter har infunnit sig när det gäller att komma tillrätta med textens innebörd. Det rör sig om partiet efter den dödes namn, det som Elias Wessén läste **mesku ı giristr [li](t)in**. Av betydelse är här att flera av de tidiga runologerna läste **mesku** som **gisku** eller **kisku**. Detta förklarar varför redan Bure återger partiet som "Gisku Kiristr (Jesus Christus) litin [...]" (citerat efter SRI 9:287). Hans "tolkning" har sannolikt påverkat senare forskare, även dem som har en annan läsning av den aktuella runföljden.

Elias Wessén beskriver med sedvanlig utförlighet och precision stenens placering och ristningens utmärkande egenheter samt tidigare läsningar och tolkningar, men det framgår att han hyser motstridiga känslor inför monumentet.

Å ena sidan beskriver Wessén (i a.a. s. 285) U 1039 som en "vacker sten" med en ristning som "är i stort sett djupt huggen och väl bevarad". Å andra sidan inleder han sin behandling av inskriften (i a.a. s. 287) med att påpeka:

> Vad man först bör lägga märke till är att ristaren uppenbarligen är osäker i bruket av runorna och har gjort flera ristningsfel. Otvivelaktiga sådana äro **n** för **a** i **fnþur**, **i** för **t** i **siin**; ett **h** är tillagt i **sthot** och i **sahlu** samt möjligen ett **ʀ** i **ristiʀ**; ett **i** är uteglömt i slutet av **þas**, väl också ett **ʀ** i **runo** [...].

Ristningsfel räknar Wessén (a.st.) också med i **sthot** för *Stoð-* och i **-luha** för *-laug*, och han diskuterar (s. 288) ett möjligt sådant i **sahlu**.

Wessén (s. 289) är också missnöjd med ornamentiken på B-sidan som "saknar det liv och den djärvhet, som de animala detaljerna ge på A-sidan". Han vill därför tillerkänna ristaren **kiulin** bara B-sidan av runstenen; framsidan skall däremot vara utförd av runristaren Öpe (s. 288f.). Denna attribution har underkänts av de senare runologer som har yttrat sig i frågan (se Åhlén 1997:146 m. litt.). Det är dock att märka att de ortografiska avvikelser som Wessén antar existensen av på U 1039 är representerade i ungefär samma utsträckning på bägge inskriftssidorna och att den mest anmärkningsvärda av dem, **mesku ı giristr** för *miskunn gæri Kristr*, återfinns på A-sidan som han lovordar så högt i ornamentalt hänseende.

Det finns mycket att diskutera när det gäller runristningen på Bräckstastenen, och ännu mer skulle det bli om vi drog in hela den produktion som har förknippats med **kiulin**, onekligen en originell skriftbrukare. Dessa frågor är dock föremål för pågående behandling av Magnus Källström som vid ett kollokvium i Uppsala (runrådet 18/10 2005) och i sin avhandling (2007:225f.) har meddelat en del av sina resultat. Vad gäller **mesku ı giristr**, som står i fokus för min egen undersökning, har han dock inte redovisat någon bestämd tolkning.

Vad beträffar de "ristningsfel" som Wessén nämner (se ovan) kan därför konstateras att bara ett av dem potentiellt gäller ett innehållsord, nämligen namnet **sthotbiarn**. Men det är här inte den till synes omotiverade **h**-runan som ställer till tolkningsproblem, utan **t**-runan för antaget [ð]. Han skriver (i SRI 9:287): "Snarast är väl **t** helt enkelt en felristning för **þ**. Men tänkbart är också, att det frikativa *ð* har blivit explosivt *d* (tecknat **t**) framför det explosiva *b*, sålunda en partiell assimilation." Förslaget laborerar med en fonetisk företeelse som är ytterst sällsynt belagd i runstensinskrifterna. Lena Peterson (1997:216, 219 not 13) diskuterar visserligen en par fall av att [ðk] partiellt assimileras till [tk]. Det verkar dock vara en förutsättning att den efterföljande klusila konsonanten är tonlös. För [ð] framför tonande explosiva är saken svår att kontrollera, eftersom grafemet <d> även i västnordiska handskrifter mycket väl kan beteckna [ð]. Det måste dock konstateras att en förled som slutar på [ð] inte skrivs **-t** framför en förled som börjar på [b] i något annat av de nästan 40 förekommande fallen på svenska runstenar. Detta talar emot tolkningen av **sthot** som *Stoð-*. Det finns emellertid andra möjligheter att tolka detta namnelement, och Magnus Källström nämnde en vid sitt kollokvium (se ovan).

Den helt avgörande punkten i tidigare forskares resonemang är däremot antagandet om att **mesku ı giristr [li](t)in · sahlu hos** skall tolkas som *Misku[nn]* [*gæri*] (?) *Kristr, lettin salu hans*. Den som först har varit inne på denna tanke är Johan Peringskiöld som tolkar passagen "den Misskunsame Christus see nådigt til hans Siäl" (citerat efter SRI 9:287). Han kunde här utgå från Hadorph & Leitz' träsnitt och den där jämfört med Bure förbättrade läsningen initialt **m** i stället för **g** i **mesku**. Bidragande till Peringskiölds tolkningsförslag var säkert hans kännedom (se 1719:321) om runstenen U 909, vars inskrift avslutas med **(k)(u)(þ) [kiʀi miskun]** *Guð gæri miskunn* 'Gud göre misskund'. 1700-talsrunologerna återföll till den tolkningslinje som lanserades av Johan Bure (se ovan), men George Stephens (1884) hade ett eget förslag. Han översätter (s. 317) detta parti "*MENSHLY (mildly) may-CHRIST LETE (see, bliss) SOUL HIS!*".

Runföljden **mesku** ser han som ordet *människa* (fem. dat. sing.) eller som ett adverb 'with mildness, mildly'.

Ett nytt tolkningsalternativ omnämns men förkastas av Sophus Bugge (i Brate 1887–91:50) som skriver: "**mesku** kunde efter sin Stilling være Tilnavn, men et saadant er ukjendt." Han avvisar (a.st.) George Stephens' tolkning av **mesku** och föredrar att liksom Johan Peringskiöld se belägget som återgivande ordet *miskunn*. Avsaknaden av förväntad **n**-runa förklarar han (a.st.) på följande sätt: "Nasalen er da i **mesku**, som jævnlig ellers i Indlyd,[3] ikke betegnet."

Runföljden **giristr** förstår Bugge (i Brate 1887–91:50) som "uregelret Skrivemaade for *miskunn geri Kristr*" och hänvisar för dylika förkortade skrivsätt till ett par av sina tidigare arbeten. I Bugge 1866–67 skriver han (s. 337): "En Sammendragning i Skrift for at spare Rum kan endog udstrække sig til flere Bogstaver eller hele Stavelser i to forskjellige Ord". De vikingatida beläggen han anför (U 940, U 716, U 698, U 17 och Ög 136) bygger dock samtliga på föråldrade läsningar eller tolkningar. I Bugge 1873–95 anför han (s. 29) ytterligare tre belägg (Sö 163, U 611, U 194) för samma förmenta fenomen.

Endast det sistnämnda, U 194 som inleds **alit** *Al(l)i let* 'Al(l)e lät', anses fortfarande giltigt av moderna runologer, men namntolkningen bygger på att det rör sig om samme man som på U 203 (SRI 6:296, 308), vilket enligt min mening inte är en tvingande identifikation. Man kan tänka sig ett annat namntolkningsalternativ som inte förutsätter dubbelläsning av mer än en runa, vilket är det förväntade. Det finns en fornnorskt binamn *Pírál* 'slemål' (Lind 1920–21:279),[4] och man kan konstatera att ett runsvenskt mansnamn *Al* skulle passa runföljden på U 194. Som binamn finns detta belagt såväl i fornsvenska (SMPs) som i forndanska (DGP 2:6). Nordiska personnamn utgående från fiskbeteckningar är relativt vanligt förekommande (Jakobsson 2004:94, 96, 104).

Dubbelläsning av mer än ett tecken är nämligen en ytterst sällsynt företeelse på runstenar. Förutom dem på de redan nämnda U 1039 och U 194 är detta egentligen bara aktuellt för U 102 **kalit** *Kali let* 'Kale lät'. Med tanke på att ett runsvenskt mansnamn *Kal* 'kål', synes vara belagt på Sö 109 och U 498 och är känt som binamn i både fornvästnordiska och forndanska (Peterson 2007:245) finns det dock inte någon anledning att föredra *Kali*. Ytterligare ett belägg som enligt min mening skall föras till *Kal* är personnamnet **kal** på Berezanjstenen (Arne 1914). Avgörande är den kommunikativa aspekten; det skulle vara ytterst svårt för en läsare att avkoda budskapet om inte bara en utan ett okänt antal runtecken skulle behöva dubbelläsas. Det finns därför anledning att betvivla om man alls skall förutsätta att dubbelskrivning av mer än en runa förekom på runstenar. På samma sätt har dubbelskrivning över skiljetecken ifrågasatts (Larsson 2006:59f.).

[3] Här rör det sig ju dock om utljud!

[4] Jfr också binamnet lat. Anguilla 'ål' (Lind 1920–21:4)

Två fall av förment dubbelskrivning av mer än en runa har visat sig kunna ifrågasättas, och även om mina tolkningsförslag skulle förkastas måste man för dessa belägg uppmärksamma att det i så fall lika gärna eller hellre kan röra sig om haplografi. Vid ristandet av **alit** resp. **kalit** kan runföljden **li** uppfattas som varande den andra dylika i ordningen. Denna förklaring gäller inte lika lätt **giristr** för **giri kiristr** där hela fyra runor haplologiskt måste falla bort, en inskottsvokal förutsättas i *Kristr* och den stungna inledningsrunan bortses från.

Dessa komplikationer till trots följer Wessén (i SRI 9:288) i detta avseende reservationslöst Bugges tolkningsförlag. Han accepterar (a.st.) Bugges exempel på "förkortad skrivning i runinskrifter, analoga med **giristr** i stället för **giri kiristr**" och erinrar om "ett motsvarande uttryck" på U 909 (jfr ovan).

Wessén (i SRI 9:288) fortsätter:

> Att en runa **n** saknas i slutet av ordet **mesku** är icke alltför besvärande just i denna inskrift, som har många oregelbundenheter i ljudbeteckningen. Ordföljden är visserligen icke den normala, men den är ingalunda otänkbar. Möjligen kan det tänkas, att ristaren har räknat ut, att han genom att använda den skulle spara in fyra runor. Ty om inskriften verkligen innehåller ett "förkortat skrivsätt" **giristr** för **giri kiristr**, bör detta ha kommit till fullt medvetet och med beräkning.

Denna sofistikerade planering tillskriver alltså Wessén samma ristare som skulle göra sig skyldig till "många oregelbundenheter i ljudbeteckningen", av vilka en innebär ett svårt brott mot den kommunikativa principen att skriva väsentliga ord på ett tillfredsställande sätt.

Det är märkligt att 1900-talsrunologerna var så beredda att acceptera avvikande ordföljd och intrikata dubbelskrivningar av runor, när en enkel lösning på problemet uttryckligen nämns (om än i förbigående) redan av Sophus Bugge, nämligen att i **mesku** se ett binamn som bars av den avlidne fadern. Bugge prövade alltså tanken men avvisade den på grund av bristen på ett lämpligt namntolkningsförslag. Detta är förståeligt, eftersom egentliga binamn i runinskrifterna inte är alltför vanliga och de som faktiskt finns rimligen var mindre kända under 1880-talet än nu.

Bugges tanke varken citeras eller omnämns av Wessén, som i rimlighetens namn ändå måste ha övervägt den. Detta är så mycket märkligare eftersom Elias Wessén av alla runologer är den som borde haft ett lämpligt tolkningsförslag närmast till hands (se nedan). Att han inte identifierade ett **mesku** med en likartad runföljd som han själv är den ursprunglige förespråkaren för, måste tolkas som att han egentligen inte är särskilt intresserad av vad som står i dunkla passager av "avvikande" runtexter (Williams 2008:9f.).

Den som läser som det står på Bräckstastenen identifierar utan problem en inledande minnesformel av förväntat snitt: A och B reste sten efter sin fader C. Sist följer en visserligen unikt formulerad bön men en som bara innehåller välbekanta element: *Kristr lettin salu hans* 'Må Kristus lätta hans själ', att jämföra med DR 378 *Guþ lettin ond e*, Sö 139 *Kristr letti anda hennaR* och U 867 *Guð letti sal þæiRa*. Eftersom **mesku** inte rimligen kan höra hit måste runföljden i stället anknytas till namnet på den döde, det vill säga utgöra hans binamn, naturligtvis förutsatt att ett passande sådant ingår i det fornnordiska namnförrådet. Det är här Wesséns ovan omnämnda nyläsning aktualiseras. Sö 173 inleds med ett namn som av Erik Brate (i SRI 3:134) läses **mus:kia** och tolkas som *Mus-Gea*. Brate sammanställer det med Sö 13 **muskia**. Namnet uppträder också i formen **musku** (ack.) på Sö 374. I sitt tillägg till Södermanlands runinskrifter skriver Wessén (i SRI 3:410) om belägget på Sö 173: "Runan 2 är icke **u**, utan **e**." Läsningen skulle därmed vara **mes:kia**, vilket i oblik form skulle nära motsvara Bräckstastenens **mesku**.

Nu har Wesséns läsning kommit att avvisas av ett par senare forskare. Roland Otterbjörk (1983b:120 not 1) läser istället **mys:kia** och tolkar (s. 114) detta belägg och de två andra som "ett ursprungligt, här 'absolut' använt binamn, sannolikt identiskt med sv. dial. *mysk(j)a* v. 'skymma'". *Myskia* ger han betydelsen 'mörklagd, mörkhyad' (1983a:40) och, liksom Brate, antar han att det rör sig om ett kvinnonamn.

Namnet har också behandlats av Per Stille (1996), vars undersökning (s. 158) av runföljden i Sö 173 resulterar i att Brates läsning **mus:kia** favoriseras. Stille argumenterar (a.st.) övertygande för att Sö 13 **muskia** inte är samma person som förekommer på Sö 173 och Sö 374. Stille föreslår (s. 158f.) dessutom en annan etymologi till namnet *Myskia*, nämligen att det skulle vara identiskt med en ursprunglig benämning på fladdermusen. Han visar också (s. 159) att namnet lika gärna eller hellre kan vara manligt.

Stefan Jacobsson (2004:123) delar Stilles uppfattning att *Myskia* bör vara ett mansnamn, men han argumenterar (s. 124) för att Otterbjörks etymologi till namnet är mer plausibel än Stilles. Den exakta betydelsen avstår han från att bestämma eftersom namnet kan anslutas till ett flertal semantiska fält. Jacobsson räknar (a.st.) med att det rör sig om ett absolut använt eller ursprungligt mansbinamn med någon av betydelserna 'han som halvslumrar, sover middag; han som mörknar, mulnar, är surmulen; han som orsakar skymning, sömnighet; han som luktar starkt, dammar, andas hörbart genom näsan; han som rör sig i skymningen'.

Staffan Fridell (i Fridell & Svanberg 2007:33) har samma uppfattning som Otterbjörk och Jacobsson vad gäller *Myskia*:s urprung. Fridell påpekar (a.st.) också gentemot Stille att som beteckning för fladdermus förekommer *myskia* bara i sammansättningen *nattmyskia*, ett ord som dessutom bara är känt från västsvenska dialekter och som Fridell förmodar inte skulle uppträda i Sörmland.

Etymologin till *Myskia* är därmed fastställd rent lexikalt om än inte semantiskt. Som Jacobsson har visat finns det ett flertal fullgoda möjligheter, men detta är inte platsen att välja mellan dem. Klart är däremot att namnet utmärkt väl kan vara representerat även i U 1039 **mesku** (ack.), oavsett om Wesséns läsning **mes:kia** (Sö 173) med stungen runa är en direkt parallell eller inte. Men hans läsning har upplevt en renässans som får den att framstå som sannolik. Under 1994 undersökte Thorgunn Snædal Sö 173 och målade upp ristningen; hon läser **mes:kia** (läst på foto av Snædals uppmålning, i förf:s ägo). Detsamma gör Magnus Källström (2007:430).

Wessén, Snædal och Källström är alla erkända auktoriteter inom fältrunologin. Jag utgår därför från att Sö 173 inleds med runföljden **mes:kia**, även om detta på intet sätt är avgörande för mitt fortsatta resonemang. Fonologiskt är denna läsning inte svår att förlika med en tolkning som mansnamnet *Myskia*. Det skulle då röra sig om en delabialiserad form, [mæskia], liksom fallet nu uppenbarligen är på Bräckstastenen. Man skulle kunna tycka att en sådan delabialiserad form i det senare fallet borde ha skrivits ***misk(i)u**, men det bör hållas i åtanke att läsningen **ł** av Wessén (i SRI 9:285) anses vara säker även om ristningsspåren av runan betecknas som svaga. Antagandet om en delabialiserad form skriven med stungen **i**-runa påverkar inte negativt en tolkning av belägget som oblik form av mansnamnet *Myskia* (däremot är det anmärkningsvärt att varken Bugge, Brate eller Wessén har sett sig behöva motivera en skrivning **mes-** för *mis-*). Som beteckning för delabialiserat [y] förekommer nämligen stungen **i**-runa i tio fall enligt Svante Lagman (1990:39), däribland U 691 **sterbirn** [stærbærn] *Styrbiorn*. Att markerad delabialiseringsprodukt kan vara representerad på Bräckstastenen visas av belägget **istain** [æ:stæin:] *Øystæinn*. Wessén (i SRI 9:287) hävdar visserligen att formen tyder på att "namnens stavning [har] vållat svårigheter", men Lagman (1990:47 not 34) har slagit fast att

det rör sig om en delabialisering. Det är f.ö. intressant att både delabialisering och labialisering kan vara representerade samtidigt i en och samma inskrift som på U 1039 **istain, mesku** ~ **yftiʀ** [øftiʀ] *æftiʀ* och som på t.ex. Vs 24 **sestʀ** [sæstʀ] *systiʀ* ~ **uftеʀ** [øftiʀ] *æftiʀ*.

Det vore knappast anmärkningsvärt om den avlidne fadern Gulle i U 1039 burit ett binamn, även om egentliga binamn inte så ofta förekommer i nordiska runstensinskrifter. Vanligast är detta av någon anledning i Danmark (se Lerche Nielsen 1998:48) men även i Sverige förekommer typen säkert: Ög 131 (*Anundr*) *Kanpʀ*, Sö 189 (*Olæifʀ*) *Skakki*, Vg 4 (*Uddr*) *Skald*, Vg 11 (*Þoriʀ*) *Skorpa*, Vg 12 (*Olafʀ*) *Hnakki*, U 29 (*Þorbiorn*) *Skald*, U 50 (*Ioan*) *Strœitinn*, U 951 (*Grimʀ*) *Skald*, U 956 (*Viðbiorn*) *Grikkfari* och U 1143 (*Þoriʀ*) *Trani* (se Källström 2007:227f.). Uppräkningen är inte fullständig men omfattar merparten av (hittills) identifierade belägg. Till denna samling kan alltså föras (*Gulli*) *Myskia*. Att *Myskia* är ett ursprungligt binamn har ansetts som troligt av alla tidigare forskare som har uttalat sig i frågan (se ovan). Att det rör sig om ett mansnamn i Sörmland har antagits av Stille och Jakobsson (se ovan), att det också förekommer som mansbinamn i Uppland stärker den uppfattningen. Tidigare har det alltså tre gånger belagts som absolut använt binamn i Sörmland, avseende två olika namnbärare. I och med belägget på Bräckstastenen dyker en tredje namnbärare upp.

För att inte föregripa Källströms behandling av U 1039 (se ovan) nöjer jag mig med att konstatera att stenen enligt sin inskrift är rest *æftiʀ faður sin Gulla Myskiu* 'till minne av sin fader Gulle Myskja'. Därefter följer bönen *Kristr lettin salu hans*. 'Må Kristus lätta (= ge lättnad åt) hans själ.'

Det visar sig att Bräckstastenen inte alls innehåller ordet *miskunn* skrivet **mesku**, med omotiverad stingning och oförklarlig avsaknad av beteckning för *-n(n)*. Inte heller ingår en unikt fyrfaldigt dubbelläst runföljd, **giristr** för **giri kiristr**. Istället återfinns en minnesformel och en böneformel av gängse mönster, precis vad man kunde förvänta sig.

Källor och litteratur

Arne, T. J., 1914. Den svenska runstenen från ön Berezanj utanför dnjeprmynningen. *Fornvännen* 9. S. 44–48.

Brate, Erik 1887–91. Runverser. Undersökning af Sveriges metriska runinskrifter. Stockholm. *Antiqvarisk tidskrift för Sverige* 10:1. S. 1–442.

Bugge, Sophus 1866–67. Bidrag till Tydning af de ældste Runeindskrifter. *Tidskrift for Philologi og Pædagogik* 7 . S. 211–252, 312–363.

Bugge, Sophus 1873–95. Tolkning af runeindskriften på Rökstenen i Östergötland. *Antiqvarisk tidskrift för Sverige* 5. S. 1–148.

DGP 2 = *Danmarks gamle Personnavne*. Gunnar Knudsen & Marius Kristensen (udg.) under Medvirkning af Rikard Hornby. Tilnavne 1. 1949–1953. København: G. E. C. Gads Forlag.

Danmarks runeindskrifter. Ved Lis Jacobsen & Erik Moltke under medvirkning af Anders Bæksted & Karl Martin Nielsen. Text. 1942. København: Ejnar Munksgaards Forlag.

DR = Runristning med nummer i *Danmarks runeindskrifter*.

Fridell, Staffan & Ingvar Svanberg 2007. *Däggdjur i svensk folklig tradition*. Stockholm: Dialogos.

Jacobsson, Stefan 2004. Runnordiska *Sturla*-namn. Mansnamn på *-a* i vikinga- och medeltidens nordiska runinskrifter. C/D-uppsats i nordiska språk. Institutionen för nordiska språk, Uppsala universitet. Duplikat.

Källström, Magnus 2007. *Mästare och minnesmärken. Studier kring vikingatida runristare och skriftmiljöer i Norden*. Stockholm Studies in Scandinavian Philology. New Series 43. Stockholm: Acta Universitatis Stockholmiensis.

Lagman, Svante 1990. *De stungna runorna. Användning och ljudvärde i runsvenska steninskrifter*. Runrön 4. Uppsala: Institutionen för nordiska språk. Uppsala universitet.

Larsson, Patrik 2006. Till tolkningen av runföljden usi (U 389). I: Peterson, Lena, Svante Strandberg & Henrik Williams (red.), *Namn och runor. Uppsalastudier i onomastik och runologi till LENNART ELMEVIK på 70-årsdagen 2 februari 2006*. Namn och samhälle 17. Uppsala: Uppsala universitet. S. 57–73.

Lerche Nielsen, Michael 1998. Vikingetidens personnavne i Danmark belyst gennem runeinskrifternes personnavne og stednavne på -torp sammensat med personnavneforled. Ph.d.-afhandling vid Institut for Navneforskning, Københavns Universitet 1997. Rettet version. Duplikat.

Lind, E.H. 1920–21. *Norsk-isländska personbinamn från medeltiden. Samlade ock utgivna med förklaringar*. Uppsala: A.-B. Lundequistska bokhandeln.

Otterbjörk, Roland 1983a. **faruki, kurʀ** och **ublubʀ**. Namnproblem i sörmländska runinskrifter. *Studia anthroponymica Scandinavica* 1. S. 21–44.

Otterbjörk, Roland 1983b. Mus-Gea och Gestabondo. Något om prefigerade och "absoluta" binamn. I: Hallberg, Göran, Stig Isaksson & Bengt Pamp (red.), *Personnamnsterminologi. NORNAs åttonde symposium i Lund 10–12 oktober 1981*. NORNA-rapporter 23. Uppsala: NORNA-förl. S. 114–122.

Peringskiöld, Johan 1719. *Monumenta Ullerakerensia cum Upsalia nova illvstrata, eller: Vlleråkers härads minnings-merken, med nya Vpsala, vti Vplands första del Thiundaland, antecknade*. Stockholm: Joh. L. Horrn.

Peterson, Lena 1997. Järvsöstenens **uitkuþ:staþum**. Ett dunkelt – men avslöjande – runbelägg. I: Strandberg, Svante (red.), *Ortnamn i språk och samhälle. Hyllningsskrift till Lars Hellberg*. Arkiv för germansk namnforskning 22. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis. Nomina Germanica. S. 213–223.

Peterson, Lena 2007. *Nordiskt runnamnlexikon*. Femte, reviderade utgåvan. Uppsala: Institutet för språk och folkminnen.

SMPs = Sveriges medeltida personnamn, samlingar. Institutet för språk- och folkminnen, Uppsala.

SRI = *Sveriges runinskrifter* 1–. 1900ff. Stockholm: Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien.

Stephens, George 1884. *The Old-Northern Runic Monuments of Scandinavia and England, Now First Collected and Deciphered* 3. Edinburg: Williams and Norgate–Cheapinghaven: H.H.J. Lynge.

Stille, Per 1996. *Myskia* – ett sörmländskt runstensnamn. I: *Från götarna till Noreens kor. Hyllningsskrift till Lennart Elmevik på 60-årsdagen 2 februari 1996*. Skrifter utgivna genom Ortnamnsarkivet i Uppsala. Serie B. Meddelanden 11. Uppsala. S. 157–160.

Sö = Runristning med nummer i SRI 3.

U = Runristning med nummer i SRI 6–9.

Williams, Henrik 2008. *Runestone Inscriptions and Queer Theory*. E. C. Quiggin Memorial Lectures 10. Cambridge: Department of Anglo-Saxon, Norse and Celtic. University of Cambridge.

Åhlén, Marit 1997. *Runristaren Öpir. En monografi*. Runrön 12. Uppsala: Institutionen för nordiska språk. Uppsala universitet.

Ög = Runristning med nummer i SRI 2.

Ingår som del 39 i Meijerbergs arkiv för svensk ordforskning

© Författarna och
Meijerbergs institut för svensk etymologisk forskning
Göteborgs universitet
Box 200
SE-405 30 Göteborg
© Omslagsfoto: Petter Karlberg

ISSN 0348-7741
ISBN 978-91-974747-8-8

Intellecta Infolog, Göteborg 2010